

**การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง
ระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช***
BUDDHA DHAMMA FOR POLITICAL CONFLICT MANAGEMENT AT LOCAL
LEVEL IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

การณย์ พรหมแก้ว, ธัชชนันท์ อิศรเดช, สุรพล สุธะพรหม
Karan Phromkeaw, Thatchanan Issaradet, Surapon Suyaprom
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: thanawatyothead@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของความขัดแย้งทางการเมืองในพื้นที่ 2. ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการความขัดแย้งระดับท้องถิ่น และ 3. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ กลุ่มนักวิชาการด้านพุทธศาสนาและรัฐศาสตร์ ข้าราชการ นักการเมือง และผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้น 25 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเจาะจง และเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง จากนั้นจึงวิเคราะห์และนำเสนอผลในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความขัดแย้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความหลากหลายใน 3 มิติสำคัญ ได้แก่ ความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งเกิดจากระบบอุปถัมภ์ที่เอื้อประโยชน์ระหว่างระบบราชการและการเมือง ส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมในระบบการบริหารงานรัฐ ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจเกิดจากการนำทรัพยากรสาธารณะไปสู่กลุ่มผู้มีอิทธิพล ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และความขัดแย้งทางสังคมวัฒนธรรมซึ่งสะท้อนถึงความแตกต่างในความคิดและความเชื่อของประชาชนในพื้นที่ 2. สำหรับแนวทางการบริหารจัดการความขัดแย้ง สามารถดำเนินการได้ 3 แนวทางหลัก ได้แก่ การบังคับและกดดันโดยใช้อำนาจรัฐและกฎหมายซึ่งมีประสิทธิภาพในสถานการณ์เร่งด่วน การประนีประนอมโดยใช้การเจรจาและคนกลางเพื่อค้นหาความร่วมมือ และการแก้ปัญหาาร่วมกันผ่านการมีส่วนร่วมของภาคการเมือง ระบบราชการ และประชาชนในพื้นที่ 3. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อจัดการความขัดแย้งถูกนำเสนอใน 3 รูปแบบ ได้แก่ การแก้ไขโดยไม่ใช้กฎ

*Received November 22, 2024; Revised January 3, 2025; Accepted January 6, 2025

ข้อบังคับ อาทิ เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม และเมตตามโนกรรม การใช้กฎข้อบังคับ เช่น สีสบัญญัติและทิวาสบัญญัติ และการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียมตามหลักสาธารณโภคี แนวทางดังกล่าวมุ่งสร้างความยั่งยืนและสมานฉันท์ในสังคม

คำสำคัญ: พุทธธรรม; การจัดการความขัดแย้ง; การเมืองท้องถิ่น

Abstract

This research article aims to 1. study the general state of political conflicts in the area, 2. examine strategies for managing conflicts at the local level, and 3. apply Buddhist principles to resolve conflicts in the area. The study employs a qualitative research methodology, with key informants including 25 individuals comprising Buddhist and political science scholars, government officials, politicians, and community leaders. The sample group was selected using a purposive sampling method, and data was collected through in-depth interviews guided by structured interview questions. The data were subsequently analyzed and presented in an essay format.

Research Findings 1. The Nature of Conflicts Political conflicts in Nakhon Si Thammarat were found to manifest in three significant dimensions Political conflicts, stemming from patronage systems that benefit the interconnections between bureaucracy and politics, resulting in injustice in the state administration. Economic conflicts, caused by the diversion of public resources to influential groups, lead to increased economic inequality. Socio-cultural conflicts, reflecting differences in beliefs and ideologies among local communities. 2. Conflict Management Strategies Conflict management can be undertaken through three primary approaches Enforcement and pressure, using state authority and legal mechanisms, which are effective in urgent situations. Compromise, through negotiations and mediation to foster cooperation. Collaborative problem-solving, involving active participation from political entities, bureaucratic systems, and the public in the area. 3. Application of Buddhist Principles The application of Buddhist principles to conflict management was proposed in three forms non-regulatory measures, such as Metta-kaya-kamma (acts of loving-kindness), Metta-vaci-kamma (speech of loving-kindness), and Metta-mano-kamma (thoughts of loving-kindness).

kindness). Regulatory measures, including Sila-samannata (harmony in moral discipline) and Ditthi-samannata (harmony in views). Equitable resource distribution, guided by the principle of Samannabhoga (sharing resources for public benefit). These strategies aim to promote sustainability and harmony in society, ensuring that conflicts are resolved constructively and inclusively.

Keywords: Buddhadharma; Conflict Management; Local Politics

บทนำ

ประเทศไทยเผชิญวิกฤตการณ์ทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบร้ายแรงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความแตกแยกในหมู่ประชาชน ทำให้ความรักและความสามัคคีในชาติลดลง นอกจากนี้ยังส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศในสายตานานาชาติ โดยเฉพาะปัญหาความไม่ปลอดภัยและความมั่นคงภายในที่บั่นทอนความเชื่อมั่นในระดับโลก ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยเริ่มก่อตัวชัดเจนตั้งแต่ พ.ศ. 2537 (พิชญาสุกใส, 2553) และยิ่งทวีความรุนแรงในช่วง พ.ศ. 2547-2553 ซึ่งเป็นยุคที่พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยความขัดแย้งดังกล่าวมีที่มาจากความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกัน และส่งผลกระทบจากการเมืองระดับชาติมาสู่การเมืองท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเกิดความขัดแย้งในมิติต่าง ๆ เช่น การใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะ ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ และความไม่ลงรอยระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน (โกวิทย์ พวงงาม, 2553) ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญของภาคใต้ พบว่าความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองท้องถิ่นมีแนวโน้มจะลุกลามไปสู่ความรุนแรงในอนาคต สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการหาวิธีบริหารจัดการความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ

จากฐานข้อมูลความขัดแย้งของสถาบันพระปกเกล้า พบว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากความขัดแย้งทางการเมืองระดับประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2547-2553 ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในหลายมิติ เช่น ความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน ระหว่างเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นกับผู้ใหญ่บ้าน และระหว่างประชาชนที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน ในกรณีพื้นที่ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด พบปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักการเมืองท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน ส่งผลให้การจัดระบบประมาณขาดความเท่าเทียม และประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจนโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เพื่อลดผลกระทบจากความขัดแย้งดังกล่าว จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ริเริ่มแนวทางจัดการความขัดแย้งที่น่าสนใจและเป็นรูปธรรม เช่น การจัดโครงการหมู่บ้านรักษาศีลเพื่อสร้างความปรองดองในชุมชน การจัดตั้งศูนย์

สมานฉันท์เพื่อการปฏิรูปปรองดอง และกิจกรรมสลายสีเสื้อที่เชิญตัวแทนจากกลุ่มการเมืองต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทย (กปปส.) และแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เป็นต้น เข้าร่วมเพื่อสร้างความเข้าใจและลดความแตกแยกในพื้นที่ ตัวอย่างกรณีความขัดแย้งล่าสุด ได้แก่ กรณีที่พรรคประชาธิปัตย์และพรรคพลังประชารัฐมีความคิดเห็นไม่ตรงกันเกี่ยวกับการส่งผู้สมัคร ส.ส. ในเขต 3 จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพรรคร่วมรัฐบาลมีข้อตกลงว่าพื้นที่ใดเป็นฐานเดิมของพรรคใด อีกพรรคจะไม่ส่งผู้สมัครแข่งขัน แม้ในที่สุดจะยืนยันว่าไม่มีความขัดแย้งระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล แต่กรณีนี้สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของความขัดแย้งที่ยังคงมีอยู่ (เนาวหิมา, 2564) ปัญหาเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนากลไกการจัดการความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการนำประชาชนและกลุ่มที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความยั่งยืนและความสมานฉันท์ในระยะยาว

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยใช้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงานบริการสาธารณะและจัดการความขัดแย้ง ด้วยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อสร้างความสงบสุข ความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ยังคงอยู่ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไปของความขัดแย้งทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาถึงการบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูปหรือคน ได้แก่ 1. กลุ่มนักวิชาการพระพุทธศาสนา จำนวน 4 รูป 2. กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 4 คน 3. กลุ่มนักการเมือง จำนวน 6 คน 4. กลุ่มข้าราชการ จำนวน 7 คน 5. กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน รวม 25 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) ที่สร้างขึ้นเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. ความเป็นมาและวิถีชีวิต ประกอบไปด้วย การปกครอง การประกอบอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม 3. ความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตการบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมือง 4. หลักสารณียธรรม 6 และ 5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับ Focus Group โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงานเพื่อนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ที่จะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และศึกษาวิธีใช้เครื่องมือในการบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นใช้ในการสัมภาษณ์

4.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยจะไม่บันทึกเสียง

4.3 ขั้นตอนการบันทึกข้อความเพื่อการวิจัยจากหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการรวบรวมตำรา เอกสาร บทความ ที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มาเป็นข้อมูลในการศึกษาประเด็นปัญหาค้างนี้

4.4 ขั้นตอนการบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช การสนทนากลุ่มในครั้งนี้

นี้ ประกอบไปด้วย นักการเมืองในเขตเทศบาลตำบลท่าประจักษ์ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1-6 จำนวน 7 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมจากการสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เชิงข้อความอย่างละเอียด(Content Analysis) และนำเสนอผลในรายงานวิจัยเพื่อสรุปแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์สำหรับการบริหารจัดการความขัดแย้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของความขัดแย้งทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งประเด็นในการนำเสนอข้อสรุปเอาไว้ดังนี้

1.1 ด้านความขัดแย้งทางการเมือง พบว่า 1. ระบบราชการ ผลการศึกษาพบว่าระบบอุปถัมภ์ที่ฝังตัวในระบบราชการเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความขัดแย้ง การให้ความสำคัญต่อบุคคลในเครือข่ายอุปถัมภ์มากกว่าบุคลากรคนอื่น ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบ และการเลื่อนตำแหน่ง นอกจากนี้ประโยชน์สาธารณะที่ควรเป็นของประชาชนถูกโอนย้ายไปยังกลุ่มผลประโยชน์ในเครือข่ายอุปถัมภ์ การขาดธรรมาภิบาลในระบบราชการนี้ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจและความขัดแย้งภายในองค์กร 2. ระบบการเมือง ผลการศึกษาพบว่า ระบบอุปถัมภ์ที่ผูกโยงกับเครือข่ายการเมืองส่งผลต่อความไม่เป็นธรรมในการกระจายทรัพยากร โดยเฉพาะเมื่อระบบราชการและการเมืองทำงานร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ประโยชน์สาธารณะถูกควบคุมโดยชนชั้นนำ ก่อนจะค่อย ๆ กระจายลงสู่ประชาชนตามลำดับความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ความไม่เท่าเทียมนี้นำไปสู่ความขัดแย้งทางชนชั้นระหว่างชนชั้นนำกับประชาชน และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่น

1.2 ด้านความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ พบว่า 1. ระบบราชการ ระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการเปิดโอกาสให้นายทุนและกลุ่มผลประโยชน์เข้าถึงข้อมูลสำคัญและร่วมกำหนดนโยบายในท้องถิ่น โครงการสาธารณูปโภคพื้นฐานจึงมุ่งเน้นประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าประโยชน์ต่อประชาชน การกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมนี้ทำให้ประชาชนรู้สึกถูกกีดกันและเกิดความขัดแย้งกับกลุ่มนายทุน 2. ระบบการเมือง ระบบการเมืองในพื้นที่สนับสนุนกลุ่มทุนผ่านผลประโยชน์ตอบแทน เช่น การให้กลุ่มทุนที่สนับสนุนการหาเสียงเลือกตั้งได้สิทธิกำหนดนโยบายหรือได้รับงานจากรัฐ ความสัมพันธ์ดังกล่าวนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมและความขัดแย้งระหว่างประชาชนและชนชั้นนำ

1.3 ด้านความขัดแย้งทางสังคมวัฒนธรรม 1. ระดับบุคคล ความแตกต่างในความเชื่อ ทศนคติ และอุดมการณ์ทางการเมือง ทำให้เกิดความขัดแย้งในระดับบุคคล โดยเฉพาะเมื่อขาดการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง 2. ระดับชุมชน ชุมชนความคิดที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชน เช่น แนวคิดอนุรักษนิยมในพื้นที่เกษตรกรรม และแนวคิดเสรีนิยมในพื้นที่ชายทะเล ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างชุมชน นอกจากนี้ ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ศาสนา อาชีพ และรายได้ยังเป็นปัจจัยย่อยที่เสริมสร้างความขัดแย้งในสังคมวัฒนธรรมอีกด้วย

2. การบริหารความขัดแย้งทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1. ด้านการบังคับและกีดกันมีแนวทางการบังคับและกีดกัน แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1. การกีดกันโดยใช้กลไกอำนาจทางการเมือง โดยที่นักการเมืองและข้าราชการใช้อำนาจที่ได้รับจากประชาชนในฐานะตัวแทน เพื่อแก้ไขความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและกลไกของรัฐ มุ่งสร้างความยุติธรรมและยุติความขัดแย้งอย่างสันติ 2. การกีดกันโดยใช้เครือข่ายภายใต้ระบบอุปถัมภ์ โดยใช้อิทธิพลภายนอกหรือ เช่น ระบบอุปถัมภ์หรือกลุ่มอิทธิพล เพื่อกีดกันกลุ่มนายทุนหรือผู้มีอำนาจในพื้นที่ ให้ละเว้นจากการแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวและคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ การดำเนินการลักษณะนี้ช่วยหลีกเลี่ยงความรุนแรงและลดข้อพิพาทในพื้นที่ 2. ด้านการประนีประนอมมี 4 รูปแบบ คือ 1. การแข่งขัน โดยผู้แพ้ยอมหลีกเลี่ยงให้ผู้ชนะที่มีทรัพยากรหรืออำนาจมากกว่า เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ผู้ชนะในบางครั้งแสดงน้ำใจด้วยการเชิญคู่แข่งมาร่วมพัฒนาท้องถิ่น 2. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าเพื่อลดความตึงเครียด เช่น ในช่วงวิกฤติทางการเมือง โดยมีผู้อาวุโสในชุมชนเข้ามาเป็นผู้ไกล่เกลี่ย 3. การร่วมมือโดยใช้คนกลาง เช่น ตัวแทนจากระบบราชการหรือชุมชน ประสานงานระหว่างคู่ขัดแย้งเพื่อแสวงหาข้อยุติ 4. การยินยอม ฝ่ายที่ขัดแย้งลดผลประโยชน์ของตนเองเพื่อให้สถานการณ์คลี่คลาย อาจเกิดจากการสละใจหรือการกีดกันผ่านกลไกทางการเมืองและจารีตประเพณี และ 3. ด้านการแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยมุ่งเน้นการใช้เหตุผลและความร่วมมือจากทุกฝ่ายร่วมกัน ด้วยใช้อำนาจภายใต้กฎหมาย นักการเมืองทำหน้าที่เป็นตัวแทนของกลุ่มทุนและชุมชน และชุมชนทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลให้กระบวนการดำเนินไปอย่างโปร่งใส พร้อมทั้งสื่อสารข้อเท็จจริงใช้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง และยุติธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชน ซึ่งช่วยคลายความขัดแย้งและป้องกันความรุนแรง การบริหารความขัดแย้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการผสมผสานวิธีการทั้ง 3 ด้าน โดยมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือ และการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่

3. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารจัดการความขัดแย้งพบว่า สามารถประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม 6 ได้ดังนี้ 1. การแก้ไขโดยไม่ใช้กฎข้อบังคับ ด้วยการใช้เมตตากรรม เมตตาวจีกรรม และเมตตามโนกรรม ในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างชนชั้นนำ ผู้นำชุมชน และประชาชน 2. การแก้ไขโดยใช้กฎข้อบังคับ ด้วยการใช้ศีลสามัญญตา โดยบังคับใช้จารีตและกฎหมายที่สร้างความยุติธรรมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และทฤษฎีสามัญญตา ด้วยการส่งเสริมการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และสร้างความเสมอภาคในสังคม และ 3. การกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียม (สาธารณโภคี) โดยเน้นธรรมาภิบาลในการจัดการทรัพยากร เช่น การกระจายรายได้ โอกาสทางเศรษฐกิจ การเปิดสอบบรรจุที่ยุติธรรม และการประมวลโครงการที่โปร่งใส เพื่อสร้างความเท่าเทียมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม 6 สามารถช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพความขัดแย้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช อภิปรายได้ว่า ความขัดแย้งทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน โดยมีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสองระบบหลัก ได้แก่ ระบบราชการและระบบการเมือง ในระบบราชการความขัดแย้งเกิดจากการแบ่งกลุ่มระหว่างผู้ที่อยู่ในระบบอุปถัมภ์และผู้ที่อยู่นอกระบบ ซึ่งนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมในการปฏิบัติงานและการพิจารณาผลประโยชน์ ส่วนในระบบการเมืองความไม่เป็นธรรมในการกระจายทรัพยากรไปสู่ชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความเหลื่อมล้ำและความไม่พอใจในหมู่ประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสืวงศ์ สุขมงคล (2557) เรื่อง การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2544 - 2555 พบว่า สาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองมาจากความเหลื่อมล้ำในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประชาชน รวมถึงการขัดแย้งในอำนาจและผลประโยชน์ของกลุ่มการเมือง และงานวิจัยของจิรวรรณ เกื้อทาน (2562) เรื่อง ผลกระทบของความขัดแย้งทางการเมืองต่อชุมชน: กรณีศึกษาบ้านไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความขัดแย้งเกิดจากการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง การใช้อำนาจเกินขอบเขต และการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียม เช่น การเลือกปฏิบัติหรือการใช้มาตรฐานที่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพงศกรณ์ พิลาบุตร (2558) เรื่อง ความขัดแย้งทางการเมืองที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่าความขัดแย้งมีหลายมิติ ได้แก่ ความขัดแย้งด้านข้อมูล ผลประโยชน์ โครงสร้าง ความสัมพันธ์ และคุณค่า ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมือง องค์ประกอบ

สำคัญของการพัฒนาทางการเมือง ได้แก่ การสร้างความเท่าเทียม ความสามารถของระบบการเมือง การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีเหตุผล และความเป็นอิสระของระบอบย่อย ดังนั้น ความขัดแย้งทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาที่พบได้ในหลายพื้นที่ของประเทศไทย และมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับบริบทความขัดแย้งทางการเมืองในระดับประเทศ

2. การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองทั้ง 3 ด้าน อภิปรายได้ว่า 1. ด้านการบังคับและกดดัน มักถูกใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้ง โดยเฉพาะในบริบทของการเมืองท้องถิ่นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ ปิ่นสวัสดิ์ (2561) เรื่อง การจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในจังหวัดชัยนาท พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความขัดแย้ง ได้แก่ ความขัดแย้งด้านข้อมูลข่าวสาร โครงสร้าง ผลประโยชน์ และวัฒนธรรม ทั้งนี้ การแก้ไขด้วยกลไกของภาครัฐมักมีการใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และข้อมูลสนับสนุนการจัดการปัญหา แต่การแก้ไขผ่านการบังคับหรือกดดันจำเป็นต้องมีความระมัดระวัง เพื่อหลีกเลี่ยงการสร้างปัญหาใหม่ 2. ด้านการประนีประนอม ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยลดความขัดแย้งในระดับชุมชนโดยสอดคล้องกับงานวิจัยของพนนัต หวานชื่น และคณะ (2556) เรื่อง การจัดการความขัดแย้งในการปฏิบัติงานของผู้นำท้องถิ่นกับผู้นำท้องถิ่นเขตพื้นที่ตำบลฉวาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความขัดแย้งหลักเกิดจาก 1. ความไม่ชัดเจนในบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย 2. การแข่งขันทางการเมืองระหว่างผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่น และ 3. ความขัดแย้งส่วนบุคคล การแก้ไขความขัดแย้งใช้การเจรจาผ่านคนกลางที่ได้รับความเคารพจากทั้งสองฝ่าย เช่น นายอำเภอ ผู้อาวุโส หรือผู้นำทางศาสนา และ 3. ด้านการแก้ปัญหาร่วมกัน การแก้ปัญหาคือความขัดแย้งในระดับชุมชนและการเมืองท้องถิ่นมักเน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ ปิ่นสวัสดิ์ (2561) เรื่อง การจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในจังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการกระตุ้นความร่วมมือ โดยการกำหนดเป้าหมายร่วมกันในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และการส่งเสริมกิจกรรมที่ใช้ประเพณีวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างความสามัคคี กระบวนการแก้ปัญหาร่วมกันยังรวมถึงการสร้างระบบเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูล และการบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยรัฐสนับสนุนงบประมาณและข้อมูล ขณะที่ภาคประชาสังคมทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพในการดำเนินกิจกรรม อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองต้องอาศัยการผสมผสานวิธีการหลายรูปแบบ ทั้งการบังคับ ประนีประนอม และการแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อสร้างความสมานฉันท์และพัฒนาการเมืองในระยะยาว

3. การประยุกต์ใช้หลักสารณียธรรมในการจัดการความขัดแย้ง อภิปรายได้ว่าในสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยปัญหาและความขัดแย้ง หลักสารณียธรรมนับเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยลดความรุนแรงและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การแสดงออกทางกาย วาจา และใจด้วยความเมตตา กิริยาที่สุภาพเรียบร้อย การให้ความร่วมมือ เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความสมานฉันท์และลดความขัดแย้งในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูธรรมธรบุญเที่ยง พุทธสาวิโก (2564) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง พบว่า การนำหลักสารณียธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันช่วยเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยนักการเมืองที่มีการแสดงออกด้วยความเหมาะสมทั้งในเรื่องการแต่งกายและการสื่อสาร ใช้จิตเมตตาปรารถนาดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง รวมถึงการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารและการประพฤติสุจริตในทุกมิติ สามารถสร้างความไว้วางใจและลดความขัดแย้งในกลุ่มประชาชนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของณฐา แยมสรวล (2559) เรื่อง การประยุกต์หลักสารณียธรรมในวิชาชีพพยาบาล พบว่า หลักสารณียธรรมช่วยส่งเสริมความรัก ความสามัคคี และความปรองดองในองค์กร โดยสามารถนำมาใช้ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านครอบครัว ส่งเสริมความรักและความอบอุ่น 2. ด้านการพัฒนาตนเอง ช่วยให้บุคลากรมีจิตใจที่เข้มแข็งและสงบสุข และ 3. ด้านองค์กร ช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างสันติสุขในองค์กร

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า ปัญหาความขัดแย้งสามารถแก้ไขได้โดยใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหา จากการศึกษาผู้วิจัยค้นพบ 3 แนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ 1. การแก้ไขโดยใช้กฎ เป็นการนำหลักเมตตาทกกรรม เมตตามโนกรรม เมตตาวจีกรรม เป็น

แนวทางในการควบคุมตนเอง 2. การแก้ไขโดยใช้กฎข้อบังคับ (กฎลายลักษณ์อักษร) เริ่มจากการมีวิธีคิดที่ถูกต้องแล้วประชาชนก็จะยอมรับในกฎ หรือยอมรับในศีลสามัญญต 3. การแก้ไขปัญหาโดยกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียมโดยใช้หลักสาธารณโภคีให้เกิดความเท่าเทียมกันเพื่อลดข้อขัดแย้ง ดังนั้น การจัดการความขัดแย้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงต้องอาศัยทั้งการบังคับ การประนีประนอม และการแก้ปัญหาร่วมกัน และการประยุกต์หลักพุทธธรรม เช่น สาราณียธรรม จะช่วยสร้างความเมตตา ความเท่าเทียม และความปรองดองในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระดับท้องถิ่นควรมีนโยบายในการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสาราณียธรรม 6
2. หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระดับท้องถิ่นควรมีนโยบายในการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้เกิดความสมานฉันท์ในการจัดการความขัดแย้งระดับท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและเกิดความยอมรับกัน
3. หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระดับท้องถิ่นควรมีนโยบายในการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรกำหนดนโยบายหรือมาตรการ เพื่อให้การบริหารตามอำนาจหน้าที่ มีระบบการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ อำนาจหน้าที่ในการทำงานที่ชัดเจน ยึดมั่นในการปฏิบัติในการบริหารที่สุจริต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เช่นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อสร้างความรักความสามัคคี
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดการความขัดแย้งทางการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีส่วนร่วมและยอมรับอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ท้องถิ่นลดความขัดแย้งลง
3. หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรเปิดโอกาสให้ประชาชน สามารถเข้าร่วมประชุม เพื่อแสดงความคิดเห็นโดยใช้เทคโนโลยีที่มีความทันสมัย เพื่อให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการส่งเสริมให้บุคลากรนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ควรมีการศึกษาวิจัยหลักพุทธธรรมอื่น ๆ เช่น หลักอริยสัจ 4 หรือหลักพรหมวิหาร 4 ในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- จิรวัดน์ เกื้อทาน. (2562). ผลกระทบของความขัดแย้งทางการเมืองต่อชุมชน: กรณีศึกษาบ้านไทยสามัคคี อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์*, 2(2), 103-118.
- ณฐา แยมสรวล. (2559). การประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างความปรองดองในการปฏิบัติงานวิชาชีพพยาบาลในโรงพยาบาลบางไทรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 1(1), 49-58.
- ทัศนีย์ ปิ่นสวัสดิ์. (2561). การจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในจังหวัดชัยนาท. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(1), 2780 – 2800.
- นพนนต์ หวานชื่น และคณะ. (2556). การจัดการความขัดแย้งในการปฏิบัติงานของผู้นำท้องที่กับผู้นำท้องถิ่นเขตพื้นที่ตำบลฉวาง อำเภอนางรอง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 3(1), 121-137.
- แนวหน้า. (2564). *บทเรียนมีมาแล้ว! 'ปชป.' จัดมารยาทตึงพชร.แข่งชิงสส. นครศรีฯ ชี้ควรเลี่ยงขัดแย้ง*. สืบค้น 15 สิงหาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/EGgKH>
- พงศกรณ์ พิลานบุตร. (2558). ความขัดแย้งทางการเมืองที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*, 1(1), 75-90.

- พระครูธรรมธรบุญเที่ยง พุทธสาวิโก. (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสาร
ทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- พิชญา สุกใส. (2553). การจัดการความขัดแย้งทางการเมืองไทย ระหว่าง พ.ศ. 2547-
2553. กรุงเทพฯ: ชมรมการจัดการความขัดแย้งแห่งประเทศไทย.
- สีบวงษ์ สุขะมงคล. (2557). การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทย
ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2555. วารสารเกษมบัณฑิต, 15(1), 39-55.